

บทความพิเศษ

ประชาคมอาเซียน: ความท้าทายและโอกาสของบัณฑิตไทย ในตลาดแรงงานอาเซียน¹

นิพนธ์ โอพารวรรต²

เรียบเรียงโดย หนึ่งทศย์ ขอฟลกลาง³

สมาคมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรือสมาคมอาเซียนเริ่มก่อตั้งในวันที่ 8 สิงหาคม ค.ศ. 1967 โดยผู้เริ่มก่อตั้งที่มีบทบาทจากประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาค จำนวน 5 ท่าน คือ ดร. ถนัด คอมมน์ จากประเทศไทย อัดัมส์ มาเล็กซ์ จากกประเทศอินโดนีเซีย นาซิโซ รามอส จากประเทศฟิลิปปินส์ ตุน อับดุล ราเชก บิน ฮุสเซน จากประเทศมาเลเซีย และ เอส ราชารัตนัม จากประเทศสิงคโปร์ด้วยการร่วมกันจัดทำแถลงการณ์ The Bangkok Declaration

ตั้งแต่วันเริ่มต้นจนครบรอบ 45 ปีของอาเซียน การดำเนินงานด้านต่าง ๆ ด้วยความร่วมมือของสมาชิกเป็นไปด้วยดีมาโดยตลอด จนกระทั่งปี ค.ศ. 2512 กรณีพิพาทของจีนญี่ปุ่นและบางประเทศในอาเซียนเรื่องการอ้างสิทธิความเป็นเจ้าของหมู่เกาะ Senkaku ประธานอาเซียนเกรงใจประเทศจีนจึงไม่ยอมออกแถลงการณ์ร่วมเป็นครั้งแรกในรอบ 45 ปี และทำให้ประชาคมอาเซียนถอยหลังไปหลายก้าว

¹ บทความเรียบเรียงจากการบรรยายพิเศษ เรื่อง ประชาคมอาเซียน: ความท้าทายและโอกาสของบัณฑิตไทยในตลาดแรงงานอาเซียน วันจันทร์ที่ 18 มีนาคม 2556 ณ อาคารเรียนรวม 2 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

² เลขาธิการสมาคมสถาบันอุดมศึกษาแห่งภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

³ อาจารย์ประจำ สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

ประชาคมอาเซียนประกอบด้วย 3 เสาหลัก ได้แก่ เสาหลักที่หนึ่ง คือ ประชาคมความมั่นคง ASEAN Security Community (ASC) โดยมีชื่อเรียกใหม่ คือ ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ASEAN Political Security Community (APSC) เสาหลักที่สอง คือ ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ASEAN Economic Community (AEC) เป็นเสาหลักที่มีผลงานมากที่สุดเพราะเป็นเสาหลักทางเศรษฐกิจที่ต้องการให้สมาชิกทั้ง 10 ประเทศรวมตัวกันเป็นตลาดเดียว (Single Market) และฐานการผลิตเดียว (Single Production Base) รวมถึงต้องการให้เกิดการเคลื่อนย้ายไหลเวียนอย่างอิสระของสินค้าและบริการ (Free Flow of Goods and Services) และการลงทุน (Free Flow of Investment)

ขณะนี้ Concept Paper ของเรื่องดังกล่าวดำเนินการเรียบร้อยแล้ว แต่ความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติการของการเคลื่อนย้ายอย่างอิสระดังกล่าวยังเป็นเรื่องยาก ไม่ว่าจะเป็นการเคลื่อนย้ายแรงงานทักษะอย่างอิสระ (Free movement of Skilled Labor) และการเคลื่อนย้ายเงินทุน (Free Flow of Capital) มีคำถามว่าการเคลื่อนย้ายทั้งหมดจะเป็นอิสระจริงหรือไม่ ?

เสาหลักที่สาม ที่สำคัญมาก แต่ผลงานน้อยที่สุดคือ ประชาคมสังคมวัฒนธรรม ASEAN Socio-Cultural Community (ASCC) เหตุผลที่ AEC ประสบความสำเร็จมากกว่า เพราะนักธุรกิจ หอการค้า สมาอุตสาหกรรม เตรียมพร้อม มีความขยันเพื่อเตรียมตัวเอง โดยเฉพาะกระทรวงการต่างประเทศจัดประชุมระดับอธิบดี ระดับปลัดกระทรวง และระดับรัฐมนตรีเป็นประจำเพื่อเตรียมความพร้อมในเรื่องดังกล่าว รวมถึงกระทรวงพาณิชย์ซึ่งมีความรู้เรื่องของประชาคมอาเซียนในเชิงลึก ส่วนกระทรวงการต่างประเทศจะรู้ในมุมกว้าง และงานด้านการเจรจาอาเซียนได้ถูกมอบให้กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศเป็นผู้รับผิดชอบ

ส่วนกระทรวงศึกษาฯ ซึ่งถือว่าเป็นกระทรวงที่สำคัญของเสาหลักนี้ แต่ไม่ได้รับเชิญเข้าประชุมกับสองกระทรวงดังกล่าว จึงต้องร่วมกันจัดตั้งประชาคมสังคมวัฒนธรรมในภูมิภาค ให้เป็นสังคมเอื้ออาทร โดยเสาหลักนี้จะช่วยให้ทั้งสองประชาคมประสบความสำเร็จได้ด้วย สิ่งที่เราต้องร่วมกันคิด คือ One Single Vision หนึ่งวิสัยทัศน์ของ 10 ประเทศ One Single Identity หนึ่งเอกลักษณ์หรือหนึ่งอัตลักษณ์ของ 10 ประเทศ เราจะมี One Identity ได้ก็ต่อเมื่อต้องชำระประวัติศาสตร์ของอาเซียนร่วมกันบนแนวคิดที่ว่าทุกประเทศคือเพื่อนบ้านไม่ใช่ศัตรู

เราต้องการเป็นประชาคมเอื้ออาทรที่แบ่งปันทั้งสันติภาพ สันติสุข ความมั่งคั่ง และเสรีภาพ จำเป็นต้องฟังกระทรวงศึกษาฯ มาช่วยสอนให้รู้ตระหนักถึงความสำคัญของประชาคมคือการ create awareness การศึกษาช่วยให้เรามีความรู้สึกร่วมกัน สอนว่าเรามีอัตลักษณ์เดียวเราเป็นประชากรอาเซียน มหาวิทยาลัยและโรงเรียนควรช่วยสอนว่าเราไม่เป็นคนของประเทศไทยอย่างเดียว เราเป็นประชากรของอาเซียนด้วย

การศึกษาช่วยให้เรามีความรู้ในสังคมแห่งการเรียนรู้ Knowledge Based Society เศรษฐกิจฐานความรู้สอนให้คนคิด แล้วใช้ความคิด เช่น นักวิทยาศาสตร์ใช้ความคิดมากกว่าใช้มือ ประเทศไทยนั้นขาดแรงงานระดับใช้มือ ในปี 2551 อุดมศึกษาผลิตผู้สำเร็จการศึกษาเกินความต้องการของประเทศ เรามีผู้สำเร็จการศึกษาระดับอนุปริญญาขึ้นไป 5.1 แสนคน ออกนอกระบบประมาณ 8.2 หมื่นคน เราผลิตเกินไปประมาณสองแสนกว่าคน มีบัณฑิตปริญญาตรีตกงานทุกปีเฉลี่ยประมาณแสนกว่าคน ประเทศไทยผลิตแรงงานระดับบนเกิน เราขาดแต่แรงงานระดับล่าง เราจึงควรส่งแรงงานที่เกินไปทำงานในประเทศอาเซียน จะทำได้อย่างที่เราคิดหรือไม่ ?

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาฯ ของไทยคนปัจจุบันกล่าวตอนรับตำแหน่งว่าต้องเปิดสอนระดับอาชีวศึกษาให้มากขึ้น ลดการเปิดสอนอุดมศึกษาน้อยลง ในอนาคตนักศึกษาไทยต้องเรียนอาชีวศึกษามากขึ้น เพราะเราต้องการคนที่ใช้มือมากกว่าใช้สมอง แต่ทัศนคติผู้ปกครองไทยต้องการให้ลูกเรียนอุดมศึกษามากกว่าอาชีวศึกษา

UNESCO / OECD พูดถึงการศึกษาว่า Learning to know สมมติเรียนด้านเกษตรเรียนในสาขาวิชาที่เราอยากรู้ Learning to do นอกจากรู้อย่างไรแล้ว ต้องรู้ว่าจะทำอะไร และ Learning to be เราอยากจะเป็นอะไรในอนาคต Learning to live together สิ่งที่สำคัญที่สุดคือการเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่น be creative engineer ไม่ใช่แค่วิศวกรธรรมดา

สินค้าหรือบริการที่เราผลิตต้องแตกต่างไปจากคนอื่น ถ้าคุณผลิตเหมือนคนอื่น 10 ประเทศ ผลิตเหมือนกัน การขายคงจะลำบาก แต่ถ้าเรามีสินค้าที่แตกต่างไม่เหมือนใคร จะได้เปรียบในเชิงแข่งขัน

อาเซียนมี Mechanism มีวิธีการปฏิบัติที่จะแก้ไขปัญหาคอขวด แต่ถามว่าทำไมประเทศไทยกับเขมรจึงไม่ใช่ ASEAN Mechanism แก้ไขคอขวด ทั้งสองประเทศเป็นเพื่อนบ้านทำไมต้องไปศาลโลกในเมื่อเรามีกติกาว่าหากทะเลาะกันต้องทำอย่างไร

การศึกษาสอนให้เรามีความรู้สึกรู้สึกว่าเราเป็นส่วนหนึ่งของอาเซียน เราเป็นพวกเดียวกัน รวมตัวกัน 10 ประเทศ สังเกตดูว่าคนจีนจะไม่พูดว่า “ฉัน” เขาจะใช้คำว่า “we พวกเรา” ทำให้รู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของอาเซียน การศึกษาช่วยให้เราเข้าใจประวัติศาสตร์ ควรมีการเขียนประวัติศาสตร์ร่วมกัน ตลาดของไทยตอนนี้ไม่ใช่ตลาดของ 67-68 ล้านคน เมื่อรวมเป็นตลาดเดียว 600 ล้านคน ใน 600 ล้านคน เกือบครึ่งหนึ่งใช้ภาษา บาหลี (Bahasa) ได้แก่ บรูไน อินโดนีเซีย มาเลเซีย สิงคโปร์

การศึกษาช่วยให้เราเข้าใจกฎหมายต่าง ๆ ใน 10 ประเทศ การศึกษาช่วยให้เราเคารพกฎหมายและสังคมที่มีวัฒนธรรมต่างกัน ทำไมประเทศต่าง ๆ ถึงเข้ามาลงทุนในอาเซียน เงินตราไหลเข้ามาในอาเซียนมาก เพราะอาเซียนเนื้อหอม เมื่อทุกประเทศรวมกันแล้วเป็นศูนย์กลางที่มีอัตราการเจริญเติบโตที่สูงมากเป็นโอกาสทองที่ประเทศต่าง ๆ จะเข้ามาลงทุน ใครบอกว่ายุโรปเศรษฐกิจไม่ค่อยดี เขาลงทุนในอาเซียนสองหมื่นกว่าล้านยูโร ต่างชาติมาลงทุนในประเทศอาเซียน ถือเป็นโอกาสทองเพราะเรามีประชากร 600 ล้าน เท่ากับ 8.8% ของประชากรโลก มี GDP รวมกันแล้ว 2.2 ล้านล้านเหรียญสหรัฐ เป็นเศรษฐกิจใหญ่ที่ 9 ของโลก และที่ 3 ในเอเชียมีอัตราการเจริญเติบโต 6-7% โดยเฉลี่ยการที่เรารวมตัวเศรษฐกิจทั้ง 10 ประเทศนั้นทำให้เกิด Economy of Scale

ตัวอย่างของ Economy of Scale คือ การสร้างโรงงาน 1 ล้านบาท ถ้าผลิตสินค้าหนึ่งชิ้น fixed cost คือ 1 ล้านบาท ถ้าผลิตสินค้า 1 ล้านชิ้นต้นทุนคงที่คือ 1 บาทเช่นเดียวกัน แต่หารด้วย 1 ล้านชิ้น จะเหลือต้นทุนคงที่เฉลี่ยชิ้นละ 1 บาท ผลิตยิ่งมากจะยิ่งประหยัดจากขนาด Economy of Scale คือการประหยัดจากขนาด ผลิตยิ่งมากยิ่งถูก ฉะนั้นการรวมตัวกันของ 10 ประเทศ ทำให้เราสามารถผลิตจำนวนมากขึ้น

การรวมตัวกันของ 10 ประเทศ พุดแล้วประเทศอื่นจะฟัง เป็นเสียงที่ดังขึ้น เรียกว่า Unity for a Stronger and Louder Voice การรวมตัวกันของ 10 ประเทศ พุดเสียงเดียวกัน จะมีน้ำหนักมาก 75% ของการลงทุนในอาเซียนนั้นอยู่ในภาคบริการ FDI มาจากคำว่า Foreign Direct Investment อาเซียนผลิตรถยนต์ 3 ล้านคันและมอเตอร์ไซด์ 10 ล้านคัน ตลาดของอาเซียนใหญ่ขึ้น การรวมตัวของเศรษฐกิจอาเซียน 10 ประเทศ มีคำถามว่า เราค้าขายในอาเซียน มากน้อยเพียงไร ขณะนี้เศรษฐกิจของอเมริกาและยุโรปไม่ดีนัก ประเทศไทยมุ่งการส่งออก ไปยังอเมริกาและยุโรปเท่านั้นญี่ปุ่นมีการซื้อที่น้อยลง เราจึงควรมุ่งไปที่เศรษฐกิจภายในของ อาเซียน ควรกระตุ้นให้คนในอาเซียนซื้อขายกันเอง

Intra-Asian trade สำคัญมาก เดิมเรามีการซื้อขายกันประมาณกว่า 10% จนในที่สุด มีการซื้อขายกันในภูมิภาคมากขึ้นเป็น 25.4% ส่วนใหญ่จะซื้อขายรถยนต์ ข้าว สินค้า อิเล็กทรอนิกส์ เรามีการซื้อขายกันใน 10 ประเทศเกินกว่า 400 พันล้าน สำหรับ EU เขาซื้อขาย สินค้ากันในประเทศกลุ่มสมาชิก 68% NAFTA (North American Free Trade Agreement) 3 ประเทศ แคนาดา อเมริกา และเม็กซิโก ซื้อขายสินค้านี้ระหว่างกัน 48% เทียบกับอาเซียนเรา ซื้อขายสินค้าน้อยมาก สิงคโปร์ซื้อขายมากที่สุด 39.5% อันดับสองคือมาเลเซีย 24.2% ประเทศไทย 15.6% อินโดนีเซีย 9.5% ฟิลิปปินส์ 5.7% สิ่งสำคัญคือเราจะต้องมีการซื้อขายกัน ในภูมิภาคให้มากขึ้น

การเชื่อมโยงในภูมิภาค หรือ ASEAN Connectivity เราจะกู้เงินมหาศาลเพื่อมาลงทุน โครงการใหญ่ ๆ สิ่งสำคัญคือ เราต้องเชื่อมต่อภูมิภาคเราให้ได้ เมื่อเราผลิตรถยนต์ก็ต้องสร้างทาง ในที่สุดเราต้องเชื่อมต่อ 10 ประเทศ โดยใช้รถยนต์ รถไฟ เครื่องบิน และทางน้ำ มีการคิด วางแผนเรื่องรถไฟจากประเทศสิงคโปร์ไปคุนหมิง โดยผ่านประเทศลาว ไทย มาเลเซีย หรือ อีกทางเลือกหนึ่งคือผ่านเวียดนาม เขมร พม่า

ค่าขนส่ง logistic ปัจจุบันแพงมาก ประเทศไทยขนส่งสินค้าทางรถยนต์ทั้งคนและสินค้า 82% ใช้รถไฟเพียง 2% เราต้องเปลี่ยนการใช้รถเป็นรถไฟ เพื่อประหยัดค่าใช้จ่าย ประหยัด เวลา และทำให้สภาพแวดล้อมดีขึ้น และช่วยลดการสูญเสียทางเศรษฐกิจได้อย่างมหาศาล Multimodal Transportation คือ การขนส่งหลากหลายรูปแบบ ใช้ทั้ง 4 รูปแบบ คือ รถยนต์ เรือ เครื่องบิน รถไฟ ฉะนั้นเราคงต้องลงทุนเรื่องโครงสร้างพื้นฐานสำหรับ Multimodal Transportation การขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบ คือการขนส่งจากต้นทางไปถึงผู้รับปลายทาง

โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้มาซึ่งประสิทธิภาพในแง่ของต้นทุนและระยะเวลา ถ้าเราส่งสินค้ามาจากต่างประเทศ จะใช้วิธีลงเรือมาขึ้นที่ท่าเรือ ยกคอนเทนเนอร์ทางรถยนต์มาที่สนามบิน จะมีระบบ roll-on / roll-off ช่วยในการขนส่ง

เรามี ICT Master Plan เราสามารถเชื่อมโยงอาเซียนได้รวมทั้งทั่วโลกด้วย MOOC หรือ Massive Open Online Course MIT เป็นมหาวิทยาลัยแรกที่เปิดสอนให้เรียนฟรีทุกวิชา มหาวิทยาลัยดัง ๆ ของอเมริกาตอนนี้เปิดให้เรียนฟรี ฉะนั้นต่อไปนี้คู่แข่งที่สำคัญสำหรับเราต้องดูเรื่องการแข่งขันจากมหาวิทยาลัยชั้นนำของโลก การเรียนการสอนในอนาคตคงเปลี่ยนไปมาก เราอาจต้องเรียนรู้จากโทรศัพท์มือถือ

การที่เราเชื่อมโยงทั้ง 10 ประเทศ ทำให้เรามีตลาดร่วมกัน เชื่อมโยงกับตลาดโลกด้วยระบบสารสนเทศ ICT ทำให้เราสามารถเคลื่อนย้ายคน สินค้า บริการได้ทั่วถึง ระบบ single window สำคัญมาก เมื่อก่อนเราใช้เอกสารในขั้นตอนของศุลกากรมาก ปัจจุบันเอกสารชุดเดียวใช้ได้ทั้ง 10 ประเทศ เป็นระบบอิเล็กทรอนิกส์ self-certification ไม่ต้องให้ศุลกากรมาตรวจ เรารับรองเองได้ ทำให้ทุกอย่างง่ายขึ้น เป็นการขนส่งโดยไม่มีรอยต่อ ให้เป็นระบบเทียบเคียงกันได้ compatible และ compatible เปรียบเทียบกัน แต่ละประเทศใช้เอกสารชุดเดียว ไม่ต้องเจอเจ้าหน้าที่ศุลกากร ทำให้คอร์ปชั่นน้อยลง

ASEAN Mutual Recognition Arrangement ข้อตกลงร่วมกัน เรียกสั้น ๆ ว่า MRA ในเรื่องการเคลื่อนย้ายแรงงาน ได้มีข้อตกลงกันแล้วใน 7 วิชาชีพบวก 1 เจ็ดสาขาวิชาชีพ ได้แก่ แพทย์ ทันตแพทย์ พยาบาล วิศวกร สถาปนิก นักสำรวจ นักบัญชี และบวกเรื่องการท่องเที่ยว ซึ่งยังไม่มีสาขาวิชาชีพ (นักสำรวจก็ยังไม่มีการวิชาชีพ แต่ใช้สาขาวิชาชีพของวิศวกร) พิมพ์เขียวของ AEC ของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีวัตถุประสงค์เพื่อให้มีการไหลเวียนเคลื่อนย้ายแรงงานทักษะอย่างอิสระ แต่ต้องขึ้นอยู่กับกฎระเบียบของประเทศปลายทางที่รับเราเข้าไปทำงาน อุปสรรค คือ กฎระเบียบมาก ตัวอย่างหากเราจะจ้างอาจารย์ต่างชาติมาสอนหนังสือ ต้องผ่านการดำเนินงานด้านแรกของกระทรวงการต่างประเทศทำวีซ่า ด้านที่สองกระทรวงมหาดไทยผ่านกองตรวจคนเข้าเมือง ด้านที่สามกระทรวงแรงงาน ด้านที่สี่กระทรวงศึกษา และอาจจะมีอื่น ๆ

ASEAN chartered professional engineer coordinating committee มีคณะกรรมการชุดหนึ่งประกอบด้วย 10 ประเทศ ทำหน้าที่ขึ้นทะเบียนวิศวกรอาชีพสำหรับใน

อาเซียน นอกจากขึ้นทะเบียนวิศวกรอาชีพสำหรับในอาเซียน นอกจากขึ้นทะเบียนแล้วต้องยอมรับว่ามีความสามารถหรือรับรองคุณสมบัติเป็นวิศวกรอาชีพที่สามารถทำงานในอาเซียน มีความสามารถเพียงพอ และกรรมการชุดนี้ต้องติดตามดูแลมาตรฐานเกณฑ์ที่จะทำหน้าที่เป็นวิศวกรในภูมิภาคได้ ทั้งพยายามสนับสนุนส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในการออกใบอนุญาตใช้วิธีการที่เหมาะสมในการให้ใบอนุญาตแก่วิศวกรอาชีพที่สามารถปฏิบัติงานได้ในภูมิภาค

Eligibility คือคุณสมบัติที่สามารถสมัครเป็นวิศวกรอาชีพในภูมิภาคได้ คือจะต้องจบปริญญาตรีจากมหาวิทยาลัยที่เป็นที่ยอมรับในประเทศไทย สกอ และ กพ ต้องรับรองคุณวุฒิ จากนั้นต้องประเมินว่ามีความสามารถด้านเทคนิคที่จะทำงานเป็นวิศวกรได้ มีความประพฤติที่ดีมีศีลธรรม ไม่ทำผิดกฎหมาย และต้องได้ license ใบอนุญาตจากทางการต้องมีประสบการณ์อย่างน้อย 7 ปี ไม่ใช่จบแล้วจะทำงานในอาเซียนได้ พยาบาลต้องมีประสบการณ์อย่างน้อย 3 ปี แพทย์ 5 ปี และหลังจากจบวิศวะแล้ว ต้องทำงานเป็นวิศวกรติดต่อกันเป็นเวลา 7 ปี ใน 2 ปี ของการทำงานต้องมีผลงานเด่นชัด ต้องมีการฝึกฝนอบรมเรียนรู้ตลอดเวลา Continued Professional Development (CPD) ในวิชาชีพของวิศวกร และต้องมีใบรับรองว่าคุณไม่เคยทำผิดกฎระเบียบด้านศีลธรรมและจริยธรรมในอาชีพวิศวกรอีกด้วย และต้องใช้ภาษาเป็นทางการของอาเซียน คือ ภาษาอังกฤษ ได้ หากจะไปทำงานที่เขมรต้องไปสอบภาษาเขมรด้วย

คำว่า GATS ย่อมาจาก General Agreement on Trade in Services คือข้อตกลงการค้าบริการ ของ World Trade Organization (WTO) GATS ถือว่าการศึกษาเทียบเท่ากับสินค้าบริการ WTO บังคับว่าประเทศสมาชิกจะต้องเปิดตลาดการศึกษา ในสถานทูตออสเตรเลีย คนที่รับผิดชอบด้านสินค้าและบริการ จะเป็นทูตพาณิชย์มีหน้าที่ขายการศึกษาด้วย

การที่เราจะทำให้สินค้าภาคบริการหรือแม้กระทั่งการศึกษาสามารถค้าขายอย่างอิสระได้ General Agreement on Trade in Services (GATS) มีอยู่ 4 รูปแบบด้วยกัน รูปแบบที่ 1 ได้แก่ Cross Border Supply คือ การให้บริการในประเทศอื่นข้ามพรมแดน ส่วนใหญ่จะเป็นการสอนแบบทางไกล คนให้บริการไม่ต้องไปต่างประเทศ สอนทางไกลอาจจะเป็นการส่งหนังสือ หรือส่ง text ให้ผู้เรียน และใช้วิธีสอบทางไกล รูปแบบที่ 2 ได้แก่ Consumption Aboard คือการไปต่างประเทศเพื่อซื้อบริการ รูปแบบที่ 3 คือ Commercial Presence คือเราไปเปิดสำนักงานเพื่อขายบริการที่ต่างประเทศ เปิดสำนักงานเพื่อทำการสอน รูปแบบที่ 4 สุดท้าย ได้แก่ Presence of Natural Persons คือคนต่างชาติไปสอนหรือให้คำปรึกษาในอีกประเทศหนึ่ง

ในภูมิภาคอาเซียน ประเทศไทยถือว่าเป็นศูนย์กลางในการผลิตรถยนต์ เราผลิตรถยนต์เก๋ง เรารักษาคนไข้ให้กับชาวต่างประเทศ นี่คือนี่ที่เราได้เปรียบ เราเป็นครัวโลก ประเทศไทยเราผลิตรถยนต์ 2.5 ล้านคัน ประเทศไทยต้องการคนงานประมาณ 6 แสนคน แต่เรามีแค่ 4.5-5 แสนคน ซึ่งยังขาดอีกจำนวนมาก เราต้องเพิ่มประสิทธิภาพและต้องเอาแรงงานทักษะจากประเทศเพื่อนบ้านจำนวนไม่น้อยเข้ามา skilled labor จากพม่าและเขมรเป็นส่วนใหญ่เราจำเป็นต้องใช้แรงงานพม่าเพื่อลดต้นทุนของเรา การลงทุนในชิ้นส่วนรถยนต์นั้น ประเทศไทยยังไม่มีศูนย์ทดสอบชิ้นส่วนรถยนต์ อยากขอให้รัฐบาลช่วย เราต้องลงทุนอยู่ 6 พันล้านบาท ประเทศไทยจำเป็นต้องมีศูนย์วิจัยและพัฒนาเพื่อจะมีสินค้าใหม่ ๆ เราต้องเตรียมตัวที่จะผลิตสินค้า รถยนต์จะผลิต 3 ล้านคัน ภายในปี 2020

เราเคยเป็นอันดับหนึ่งของโลกเรื่องการผลิตข้าว แต่เดี๋ยวนี้ไม่ใช่แล้ว เรามีต้นทุนการผลิตข้าวที่แพงที่สุดในภูมิภาคแต่ผลผลิตเกือบจะต่ำที่สุด เราชนะประเทศเดียวคือพม่า 427.2 ก.ก./ไร่ แต่อีกหน่อยพม่าอาจชนะเราถ้าเรายังใช้โครงการจ่านาข้าวอยู่ ประเทศไทยเราผลิตมันสำปะหลังอยู่แค่ 2 ตัน/ไร่ เขมรได้ 5 ตัน/ไร่ เรามีปัญหาในการแข่งขันกับประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งเขามีต้นทุนและมีประสิทธิภาพสูงกว่าเรา การที่เราเตรียมตัวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนคงต้องมีผู้นำและต้องฟังนักการเมืองให้การสนับสนุนไม่ใช่จ่านาข้าวแล้วเราสูญเสียเงินเป็นแสน ๆ ล้านบาท มีความจำเป็นต้องเปลี่ยนแนวความคิดให้เน้นผลประโยชน์ของชาติก่อนที่จะถึงผลประโยชน์ของภูมิภาคของอาเซียนแล้วตามด้วยการกระทำของประเทศเพื่อสร้างประชาคมอาเซียน สภาหอการค้าสภาอุตสาหกรรม บอกว่าถ้าเราคำนึงถึงผลประโยชน์ของเรามาก่อน แล้วไม่สนใจภูมิภาคประเทศอื่นเขาคงคิดอย่างเดียวกัน ฉะนั้นไม่ใช่เรื่องง่าย

อีกข้อหนึ่งที่สำคัญสำหรับความสำเร็จของประชาคมอาเซียน คือ 6 ประเทศเดิม ผู้ก่อตั้ง 5 ท่าน มีประเทศบรูไนมาร่วมภายหลัง เป็น 6 ประเทศที่มีเศรษฐกิจพอใช้ได้ 4 ประเทศสมาชิกใหม่ที่ตามไม่ทันคือ CLMV Cambodia, Laos, Myanmar, and Vietnam ฉะนั้นเขาเลยขอให้ 6 ประเทศ ที่เศรษฐกิจดีอยู่แล้วลงทุน FDI (Foreign Direct Investment) และถ่ายทอดเทคโนโลยี know how ต่าง ๆ เพื่อพัฒนา 4 ประเทศ CLMV ให้เจริญทัดเทียมกับ 6 ประเทศเดิม สรุปคือถ้าเราสร้างความมั่งคั่งให้กับประเทศ CLMV จะช่วยให้มีความสามารถในการซื้อขายสินค้า ฉะนั้นเราจะรวยแล้วให้ข้างบ้านเราจนคงไม่ได้

ต่อไปก็ต้องพัฒนาอาจารย์ของเราให้สอนภาษาอังกฤษได้ ต้องสอนครูก่อน จะให้นักเรียน นักศึกษาเรียนภาษาอังกฤษ Faculty Development คือการพัฒนาครุฑรวมทั้งอาจารย์

ในอุดมศึกษาและในโรงเรียนด้วย ต้องสอนครูให้สอนภาษาอังกฤษได้ก่อนที่จะสอนนักศึกษาต้องมีการแลกเปลี่ยนนักศึกษา แลกเปลี่ยนอาจารย์เพื่อให้เรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมของประเทศในกลุ่มอาเซียน และที่สำคัญกว่านั้น ในสังคมทางความรู้ก็ต้องสอนให้นักศึกษารู้จักคิด และมีทักษะในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ออกไปเป็นแรงงานที่ใช้ความคิดมากกว่าใช้มือ คิดสำหรับการมีอาชีพ คิดสำหรับการมีชีวิตที่ดี มหาวิทยาลัยจะแข่งขันได้เมื่อทำการวิจัยที่มีนวัตกรรม ถ้าไม่มีนวัตกรรมแข่งไม่ได้ อย่างมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ดแข่งกับเขายากมากเพราะเขาเชื่อมั่นสมองเก่ง ๆ ถ้าเขาเห็นเก่ง ๆ มาจากมหาวิทยาลัยแห่งนี้หรือจากจีนที่ไหนก็แล้วแต่ที่เรียนเก่ง เขาให้ทุนเชื่อมั่นสมองเข้ามา ลีควนยูเคยบอกว่าสิ่งที่สำคัญที่สุดคือ input เขาบอกว่านักศึกษาของเขาเป็น cream แม้อาจารย์ไม่เก่ง นักศึกษาก็ออกมาเป็นที่หนึ่งเป็น brain ของประเทศ ฮาร์วาร์ดเก่งเพราะเขาเชื่อมั่นสมองของนักศึกษาทั่วโลก และได้ให้ทุนอาเซียนกับประเทศเพื่อนบ้าน เป็นความพยายามเชื่อมั่นสมองของภูมิภาคเข้ามาอยู่ในมหาวิทยาลัยแห่งนี้

ฉะนั้น การวิจัยต้องมึนวัตกรรมและต้องร่วมกับมหาวิทยาลัยอื่นที่ทำวิจัยได้ดี spirit ของอาเซียนในห้องเรียนอาจารย์และบุคลากรในมหาวิทยาลัยจะต้องช่วยพัฒนาคนหนุ่มสาวให้สมาชิกเป็นประชากรที่ช่วยเหลือสังคม คนที่ไม่ได้ช่วยเหลือสังคม ต้องเป็นคนที่ต้องใช้เงินภาษีของประชากรทั่ว ๆ ไป ถามว่าเราเสียภาษีทุกคนหรือไม่ ? ตอนนี้ยังไม่ทำงานก็ไม่เสียภาษี แต่ถ้าคุณมีเงินเป็นพันเป็นหมื่นล้านคุณจะต้องเสียภาษี

ระบบภาษีเอื้อสำหรับคนรวย สามารถเลี่ยงภาษี ไม่ต้องเสียภาษีได้ แต่ข้าราชการมีเงินเดือนไม่กี่หมื่นต้องเสียภาษี ฉะนั้นเราต้องสอนให้นักศึกษารู้จักให้ ไม่ใช่รับอย่างเดียว ถ้าเราไม่มีเงินก็สามารถมาเรียนที่นี่ได้จากทุนการศึกษาเพื่อเป็นบัณฑิตที่นี้ต่อไปเราก็จะเป็น contributor ให้กลับคืนมหาวิทยาลัยและสังคมได้ ฉะนั้นไม่ควรสอนให้คนหนีภาษีเราต้องทำหน้าที่เป็นพลเมืองที่ดี ต้องสอนวิธีการเรียนรู้ใหม่ ๆ เพื่อให้นักศึกษาปรารถนาที่จะมีชีวิตที่ดีกว่าเดิม เราต้องสอนนักศึกษาเรื่องการส่งเสริมสันติภาพ เสถียรภาพเพื่อที่จะให้มีการแบ่งปันความมั่งคั่งสำหรับประชากรในอาเซียน

ASEAN Political-Security Community (APSC) เน้นที่ความร่วมมือทางด้านความมั่นคงและทางด้านการเมือง ขณะที่ ASEAN Economic Community (AEC) เน้นที่การรวมตัวทางเศรษฐกิจ ASEAN Socio-Cultural Community(ASCC) ประชาคมสังคมวัฒนธรรมเน้นในเรื่องของสังคม ความมั่นคงเป็นตัวขับเคลื่อนเศรษฐกิจดูการรวมตัวเศรษฐกิจและการรวมตัวทางสังคมด้วย การที่เรามีสันติภาพสามารถช่วยให้เศรษฐกิจเราเติบโตได้ดีขึ้นและมีค่าครองชีพ

มีความเป็นอยู่ที่ดี ประชาคมความมั่นคงเป็นเรื่องของสันติภาพ (Peace) ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เป็นเรื่องของความมั่งคั่ง (Prosperity) ประชาคมสังคมและวัฒนธรรม เป็นเรื่องของคน (People) ปัจจัยสามนั้นเป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับการสร้างประชาคมอาเซียน กรอบความร่วมมือทั้งสามเสนอนั้นเป็นสิ่งที่สำคัญ

ในเรื่องของ ASEAN WAY เขาบอกว่าสิ่งที่ต่างกันเราไม่พูด เราจะพูดกันในเรื่องสิ่งที่เหมือนกันคล้ายกัน ใน 45 ปีนี้เราสร้างฉันทามติด้วยกัน เราจะไม่แทรกแซงกิจการภายในของประเทศสมาชิก การที่เราไม่มี interference โดยจะไม่แทรกแซงกิจการภายใน ASEAN WAY คือทุกอย่างไม่เป็นทางการ เราต้องไวใจซึ่งกันและกัน Patience คือต้องใจเย็นและอดทน ยอมรับเหตุผลซึ่งกันและกัน เมื่อมีสันติภาพแล้วเราก็จะเน้นเรื่องความมั่งคั่งเรื่องเศรษฐกิจต่อไปได้ เศรษฐกิจในอาเซียนนั้นต้องพึ่งพาซึ่งกันและกัน ปัญหาเศรษฐกิจในประเทศหนึ่งมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจของเพื่อนบ้าน ฉะนั้นเราก็ต้องช่วยเหลือ CLMV แทนที่เราจะอยู่โดดเดี่ยวเดียวดายเราอยู่รวมกัน 10 ประเทศจะได้มีความสำคัญในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก และมีความสำคัญในเวทีโลกด้วย

6 ประเทศเดิมมีเศรษฐกิจที่ดี 4 ประเทศใหม่ CLMV ยังยากจน ถ้าคุณดู GDP สิงคโปร์เปรียบเทียบกับเขมร แตกต่างกันมาก GAP ช่องว่างต่างกันมาก เราจะทำอย่างไรถึงทำให้ช่องว่างลดน้อยลง ถ้าเราต้องการ single market ตลาดเดียวฐานการผลิตเดียว เรายังมี FTA กับอาเซียนบวกสาม 3 ได้แก่ เกาหลี ญี่ปุ่น จีน อาเซียนบวกสามจะทำให้ตลาดเราไม่ใช่แค่ 600 ล้านประเทศที่ส่งออกแรงงานมากที่สุดในภูมิภาคคือ ฟิลิปปินส์ ผมไปโดฮา โรงแรมทุกโรงแรมมีพนักงานเป็นชาวฟิลิปปินส์ตั้งแต่เช็คอินจนกระทั่งเสิร์ฟอาหารเป็นชาวฟิลิปปินส์หมด ทั้ง ๆ ที่ประเทศไทยไม่รับรองมาตรฐานของฟิลิปปินส์ พูดถึงเรื่องการเคลื่อนย้ายแรงงานอย่างเสรี ประเทศไทยไม่รับรองมาตรฐานของการศึกษาของฟิลิปปินส์เพราะว่าประณม-มัธยมของเขาเรียนแค่ 10 ปี คนที่จบฟิลิปปินส์มาจะโดนลดเงินเดือนไปสองชั้นและปริญญาเอกฟิลิปปินส์ไม่สามารถเป็นอาจารย์ประจำบัณฑิตศึกษาได้ ควบคุมวิทยานิพนธ์ไม่ได้ ประเทศเพื่อนบ้านก็ไม่ยอมรับรับรองมาตรฐานของฟิลิปปินส์ เรายังไม่รับรองมาตรฐานการศึกษาของพม่า เพราะพม่ามีปริญญาตรี 2 ปีถึง 3 ปี ประเทศอาเซียนการศึกษาเรายังไม่ harmonize ยังไม่ทำระบบเทียบเคียงกัน เนื่องจากต้องรอฟิลิปปินส์กับพม่าที่ต้องเปลี่ยนการศึกษาขั้นพื้นฐานเปลี่ยนจาก 10 ปีเป็น 12 ปี

ประชาคมความมั่นคงและประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนสามารถทำให้ลูกหลานของพวกเรา มีอนาคตที่ดี พัฒนาให้มีความก้าวหน้า ต้องเน้นที่สุขภาพ แรงงาน สภาพแวดล้อม ความเป็นอยู่ วัฒนธรรมการศึกษาที่จะทำให้เป็นประชากรอาเซียนมีคุณภาพในอนาคต พวกเราทุกคนมี บทบาทสำคัญในการสร้างประชาคมสังคมวัฒนธรรม เราต้องสอนนักศึกษาให้เป็นสมาชิกที่รู้จัก ให้กับสังคม เพื่อจะเติบโตมาเป็นสมาชิกที่มีความรับผิดชอบ เอื้ออาทรต่อสมาชิกในภูมิภาค เรื่องการอบรมเป็นเรื่องของการเสริมสร้างศักยภาพของบุคลากรของเราที่จะเป็นผู้ให้แก่สังคม ในอนาคต เราเก่งอย่างเดียวคงไม่พอ จะต้องมีความร่วมมือด้วย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี มีความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยต่าง ๆ การที่จะมีความร่วมมือกันนั้นจะต้องมีธรรมะทั้งสองฝ่ายที่ ร่วมมือกันก็จะต้องได้ผลประโยชน์เช่นเดียวกัน เรามีความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ใน อเมริกา สิ่งที่เราได้คือเรียนรู้จากภูมิภาคเรา เรียนรู้จากกรณีศึกษาของประเทศไทย เรียนรู้จาก การทำงานในภูมิภาค ฉะนั้นจะได้ทั้งสองทาง win-win ทั้งคู่ เราจะต้องสร้างค่านิยมให้มี อัตลักษณ์ของอาเซียน และให้คนหนุ่มคนสาวเป็นประชากรที่มีความรับผิดชอบ การสร้าง อัตลักษณ์ไม่ใช่่ายคงต้องมาชำระประวัติศาสตร์ร่วมกัน ประเทศเล็กที่สุดมีประชากรประมาณ 4 แสนคน คือ บรูไน มากที่สุด 250 ล้านคน คืออินโดนีเซีย อินโดนีเซียมีภาษาและศาสนา มากมาย แต่ละเกาะเขาใช้ภาษาไม่เหมือนกัน ในที่สุดจึงใช้ภาษามลายู (บาฮาซา มลายู) เป็น ภาษากลางของอินโดนีเซีย ทำให้มีประชากรที่ใช้ภาษาบาฮาซา มลายู จำนวนมาก เรามี สิ่งมหัศจรรย์ของโลก นครวัดที่เขมร แล้วมีบุโรพุทโธที่ยอร์คจาการ์ตา เรามีเลขาธิการคนที่สาม ของ UN ชื่อ อุ ถัน จากประเทศพม่า มีดร.ศุภชัย พานิชภักดิ์ เป็นอดีตรัฐมนตรีช่วยของ WTO และมีนาย เล เลือง มิง เลขาธิการอาเซียน เป็นอดีตรัฐมนตรีช่วยของเวียดนาม

เดี๋ยวนี้หลายมหาวิทยาลัยมีการศึกษาอาเซียน หรือ ASEAN study ต้องบูรณาการเพื่อ ให้เรามีความรู้เกี่ยวกับอาเซียนมากขึ้น มีการแลกเปลี่ยนนักศึกษาอาเซียนเป็นประจำ มีการ เข้าแคมป์อาเซียนประจำปี สำหรับนักศึกษาอายุ 16-25 ปี ที่จะแลกเปลี่ยนความคิด วัฒนธรรม ศิลปะต่าง ๆ และมีการแข่งขันคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์โอลิมปิกอาเซียนด้วย เป็นโอกาสที่จะ ให้เราเรียนรู้จากประชากรสมาชิกเพื่อนบ้านเราด้วย เรามี ASEAN Week และมีการทดสอบ แข่งขันเป็นเกมทดสอบความรู้เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม หรืออาจมีแข่งขันไต่หว้าที่เกี่ยวกับอาเซียน สองปีครั้ง มีการทดสอบเป็นเกมให้คนหนุ่มคนสาวรู้เรื่องราวเกี่ยวกับอาเซียน เกี่ยวกับวัฒนธรรม การเมือง เศรษฐกิจ สังคม เป็นวิธีการที่จะให้นักศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับประเทศเพื่อนบ้านได้ อย่างดี ASEAN Corner คือมุมอาเซียน ถ้ามีบันไดที่มีพื้นที่ว่างที่ไม่ได้ใช้ทำประโยชน์ อาจนำมา ติดบอร์ดและสามารถมีกิจกรรมของอาเซียนได้ ASEAN Cornerเป็น unusedspace สามารถ

แสดงรูปภาพก็ดี ข้อมูลเกี่ยวกับอาเซียน อาจจะตัดหนังสือพิมพ์ที่มีข่าวต่าง ๆ เกี่ยวกับอาเซียน อาจแสดงอาหารพื้นเมืองของอาเซียน มุมอาเซียนเป็นแนวความคิดง่าย ๆ แต่เป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมให้ความรู้เกี่ยวกับประเทศสมาชิกในภูมิภาคเรา

ประเทศไทยเรามีบริษัทเล็ก ๆ ประมาณ 2.9 ล้าน SME มีมูลค่าการผลิต 3.6 ล้านล้านบาท และสร้างงานประมาณ 13.5 ล้านคน ถ้าเปิดเศรษฐกิจอาเซียนแล้วเราแข่งขันกับภูมิภาคเราไม่ได้ ถ้าปิดกิจการไปจะมีคนว่างงานมาก รัฐบาลต้องเข้ามาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพให้กับ SME บริษัทเล็ก ๆ ของเรา product life cycle วงจรชีวิตสินค้าสั้นลง บริษัท Kodak ปิดกิจการเพราะปรับตัวไม่ทัน ตึก Kodak กลายเป็นพิพิธภัณฑ์ สมัยก่อนมหาวิทยาลัยในरोเซเตอร์ได้รับเงินบริจาคจากอีสต์แมนโกดัก ปัจจุบันต้องพึ่งเงินบริจาคจากศิษย์เก่าแทน

การแบ่งปันความรู้กัน ช่วยให้เราเข้าใจ spirit ของ ASEAN เชื่อมโยงระหว่างสันติภาพ ความมั่งคั่งและการอยู่ดีกินดีของประชากรของอาเซียน ผู้ก่อตั้งที่เป็น Founding Fathers ของ ASEAN คงอยากเห็นผลงานที่ประสบความสำเร็จ และหวังว่าพวกเราจะมุ่งมั่นที่จะดำเนินงานต่อไปเพื่อเสริมสร้าง และธำรงไว้ซึ่งสันติภาพและความมั่นคง เพื่อให้เราอยู่ร่วมกันในภูมิภาคอย่างสันติสุข